

УДК 342.9:5.08

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ЗА ПЕРЕКРУЧУВАННЯ АБО ПРИХОВУВАННЯ ДАНИХ ДЕРЖАВНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ

Шурупова К.В., к.ю.н., доцент кафедри філософії і соціальних наук ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Постановка проблеми. Найважливішим елементом правового забезпечення раціонального використання та охорони земель, захисту прав та законних інтересів власників землі, землекористувачів є застосування правових засобів впливу, спрямованих на усунення порушень земельного законодавства і припинення їх проявів у майбутньому, відновлення порушеного права та притягнення винних у вчиненні земельних правопорушень до юридичної відповідальності. За порушення земельного законодавства винні особи можуть бути притягнені до дисциплінарної, цивільної, адміністративної та кримінальної відповідальності.

Згідно із ст. 211 Земельного Кодексу України громадяни та юридичні особи несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність за такі порушення: 1) укладення угод з порушенням земельного законодавства; 2) самовільне зайняття земельних ділянок; 3) псування сільськогосподарських угідь та інших земель, їх забруднення хімічними та радіоактивними речовинами і стічними водами, засмічення промисловими, побутовими та іншими відходами; 4) розміщення, проектування, будівництво, введення в дію об'єктів, що негативно впливають на стан земель; 5) невиконання вимог щодо використання земель за цільовим призначенням; 6) порушення строків повернення тимчасово займаних земель або невиконання обов'язків щодо приведення їх у стан, придатний для використання за призначенням; 7) знищення межових знаків; 8) приховування від обліку і реєстрації та перекручення даних про стан земель, розміри та кількість земельних ділянок; 9) не проведення рекультивациі порушених земель; 10) знищення або пошкодження протиерозійних і гідротехнічних споруд, захисних насаджень; 11) невиконання умов знімання, збереження і нанесення родючого шару ґрунту; 12) самовільне відхилення від проектів землеустрою; 13) ухилення від державної реєстрації земельних ділянок та подання недостовірної інформації щодо них; 14) порушення строків розгляду заяв щодо відведення земельних ділянок; 15) порушення строку видачі державного акта на право власності на земельну ділянку [1, ст. 211].

При цьому Глава 7 КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за наступними підставами: ст. 52 Псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель; ст. 53 Порушення правил використання земель; ст. 53-1 Самовільне зайняття земельної ділянки; ст. 53-2 Перекручування або приховування даних державного земельного кадастру; ст. 53-3 зняття та перенесення ґрунтового покриву земельних ділянок без спеціального дозволу; ст. 54 порушення строків повернення тимчасово зайнятих земель або не приведення їх у стан, придатний для використання за призначенням; ст. 55 Самовільне відхилення від проектів землеустрою; ст. 56 знищення межових знаків.

Ми підтримуємо позицію Городецької І.А. про те, що вказані нормативні акти по-різному формулюють однакові протиправні дії, але «між КУпАП і ЗК України існують розбіжності як у переліках порушень земельного законодавства, так і у формулюванні самих складів правопорушень».

Отже, ця сфера права потребує узгодження, але, оскільки метою нашого дослідження є відповідальність посадових осіб державних органів за порушення законодавства про інформацію, особливу цікавість для нас представляють питання перекручення даних державного земельного кадастру, а також приховування інформації про стан земель, розміри, кількість земельних ділянок, наявність земель запасу або резервного фонду. Оскільки в системі адміністративно-правової відповідальності не приділяється достатньої уваги розробці цього напрямку, а прийнятний Закон України «Про Державний земельний кадастр» від 07.07.2011 № 3613-VI розширює коло суспільних відносин щодо використання даних державного земельного кадастру, дослідження заявленого питання має особливу актуальність.

Ступінь розробленості проблеми. Визначивши необхідність дослідження теми адміністративної відповідальності посадових осіб за перекручування або приховування даних державного земельного кадастру, ми окреслимо позиції авторів, що проводять науковий пошук у визначеному напрямі.

Проблеми розвитку кадастру висвітлено в працях українських науковців: Л. Я. Новаковського [4], А. Г. Мартиня [3], Г. К. Лоїка, М. Г. Ступеня [1; 6], А. М. Третяка та ін., які визначають необхідність запровадження європейських стандартів до формування даних державного земельного кадастру в Україні із застосуванням ГІС-технологій.

Проте, незважаючи на наявність поглядів щодо правового регулювання державного земельного кадастру в Україні, серед дослідників немає єдиної позиції щодо визначення адміністративної відповідальності посадових осіб за перекручування або приховування даних державного земельного кадастру. Відсутність останньої і обумовлює необхідність розроблення цієї тематики.

Мета публікації. Метою дослідження є розкриття проблеми адміністративної відповідальності посадових осіб щодо перекручування або приховування даних державного земельного кадастру. В рамках основної мети ми прагнемо розглянути питання адміністративної відповідальності за земельні правопорушення і визначити склад правопорушення за перекручування або приховування даних державного земельного кадастру.

Результати дослідження.

В процесі нашого дослідження ми розкриємо питання адміністративної відповідальності посадових осіб за перекручування або приховування даних державного земельного кадастру. При цьому, по-перше, зауважимо, що визначена підстава адміністративної відповідальності належить до особливого типу відповідальності – відповідальності у галузі земельних відносин.

Визначення такої відповідальності надається різними дослідниками.

Бондарчук Н.В. визначає адміністративну відповідальність в галузі земельних відносин як застосування уповноваженими на те державними органами санкцій, передбачених адміністративно-правовою нормою, до осіб, які порушили вимоги земельного законодавства.

Мілімко Л. пропонує наступне визначення: адміністративна відповідальність у сфері земельних відносин – це специфічне реагування держави, спрямоване на захист земельних відносин шляхом виконання суб'єктом, який вчинив адміністративний проступок, примусово застосованих до нього заходів впливу спеціальними уповноваженими органами чи посадовими особами за процедурою, визначеною КУпАП чи іншими законодавчими актами [3, с. 38].

Ми пропонуємо визначити адміністративну відповідальність в галузі земельних відносин як вид юридичної відповідальності, підставою для якої є адміністративне правопорушення у галузі земельних відносин, за яке застосовується адміністративне стягнення посадовою особою державного органу з метою захисту охоронюваного законом земельного інтересу за процесуальним порядком, встановленим адміністративним законодавством та іншими законами України.

Основою настання відповідальності є склад правопорушення. Для вказаної підстави адміністративної відповідальності особливо важливим є виділення складу правопорушення.

Відповідно до коментаря Земельного Кодексу України Каложний Р.А., Комзюк А.Т., Погрібний О.О. розкривають об'єкт правопорушення – це суспільні відносини у сфері землеустрою, державного управління земельними ресурсами, державного контролю за використанням та охороною земель, моніторингу земель та земельного оподаткування.

Такий же об'єкт виділяє і Городецька І.А. Копейчиков В.В. вказує, що об'єкт адміністративного правопорушення - це сукупність суспільних відносин, що охороняються адміністративним правом, а також регулюються нормами трудового, цивільного, земельного, фінансового права, за порушення яких накладаються адміністративні стягнення. Битяк Ю.П. під об'єктом адміністративного

правопорушення розуміє «те, на що воно посягає». Крім цього, Битяк Ю.П. виділяє загальний і родовий об'єкт адміністративного правопорушення. [5, с. 18-20]

Загальний об'єкт становить вся сукупність суспільних відносин, які охороняє законодавство про адміністративні правопорушення.

Родовий об'єкт — це група однорідних або тотожних суспільних відносин, які охороняє комплекс адміністративно-правових норм. Адміністративно-правовими засобами охороняються суспільні відносини, які регулюють норми різних галузей права: адміністративного, фінансового, цивільного, трудового, екологічного тощо. Тому родові об'єкти проступків можуть бути, наприклад, у цивільних, трудових та інших правопорушеннях. Залежно від родового об'єкта, адміністративні правопорушення згруповано в главах Особливої частини розділу II КпАП.

Таким чином, можемо виділити родовий об'єкт правопорушення – це сукупність суспільних відносин з перекручення даних державного земельного кадастру, а також приховування інформації про стан земель, розміри, кількість земельних ділянок, наявність земель запасу або резервного фонду, які регулюють норми земельного та адміністративного права.

Об'єктивна сторона: складається з вчинення таких дій, як перекручення даних державного земельного кадастру та приховування інформації про наявність земель запасу або резервного фонду.

В цьому ракурсі доцільним буде окреслення системи державного земельного кадастру. Відповідно до З.У. «Про державний земельний кадастр» від 07.07.2011 № 3613-VI Державний земельний кадастр визначається як єдина державна геоінформаційна система відомостей про землі, розташовані в межах державного кордону України, їх цільове призначення, обмеження у їх використанні, а також дані про кількісну і якісну характеристику земель, їх оцінку, про розподіл земель між власниками і користувачами.

Державний земельний кадастр є основою для ведення кадастрів інших природних ресурсів.

Державний земельний кадастр ведеться з метою інформаційного забезпечення органів державної влади та органів місцевого самоврядування, фізичних та юридичних осіб при:

- ✓ регулюванні земельних відносин;
- ✓ управлінні земельними ресурсами;
- ✓ організації раціонального використання та охорони земель;
- ✓ здійсненні землеустрою;
- ✓ проведенні оцінки землі;
- ✓ формуванні та веденні містобудівного кадастру, кадастрів інших природних ресурсів;
- ✓ справлянні плати за землю.

Ковалишин О.Ф., Черевко З.Ю. визначають, що Закон України «Про державний земельний кадастр» [5] визначив нові підходи до формування системи відомостей. Однак із тим залишилася низка невирішених питань, які вимагають прийняття нових нормативних документів. Серед таких вони виділяють наступні:

- не дотримується єдиний підхід до визначення термінів, які повинні узгоджуватися з такими, що вже містяться у відповідних нормативно-правових документах. Таке різночитання може призвести до різного бачення і процесуального виконання законодавчих норм на практиці;

- геоінформаційна система відомостей про землю потребує на державному рівні єдиних програмних підходів до формування геопросторового простору;

- у законі не визначено складових кадастру: кадастрове зонування, бонітування ґрунтів, економічна оцінка земель, грошова оцінка земельних ділянок, кадастрові зйомки, облік кількості і якості земель, що знижує ефективність державного управління землекористуванням та землевпорядкування сільських територій;

- немає єдиного підходу до ідентифікації земельної ділянки у державному земельному кадастрі та реєстрі речових прав на нерухоме майно. Відбуватиметься дублювання даних державної реєстрації земельних ділянок у кадастрі за кадастровим номером земельної ділянки та їх же реєстрації за реєстраційним номером у державному реєстрі речових прав;

- не розкрито механізму узагальнення даних про земельні ділянки при обліку земель. Цю складову кадастру необхідно вдосконалити, виходячи з проблем ведення обліку сьогодні, або запропонувати новий порядок;

- випущено питання регулювання економічного стимулювання до раціонального використання земель, охорони ґрунтів.

Таким чином, можемо зробити висновок про те, щоб система Державного земельного кадастру стала справді діючою і ефективною у використанні, необхідним є її суттєве доопрацювання. Об'єктивна сторона правопорушення може бути виражена з сукупності таких дій: 1) перекручення даних державного земельного кадастру, 2) приховування інформації про наявність земель запасу або резервного фонду.

Визначимо суб'єкта правопорушення. За тлумаченням Калюжного Р.А., Комзюка А.Т., Погрібного О.О. суб'єктом правопорушення є посадова особа. Питання щодо терміну посадова особа було з'ясовано нами раніше, тому наголосимо лише на тому, що, як вже зазначалося, обов'язок ведення земельного кадастру та надання інформації щодо наявності земель запасу або резервного фонду покладено на посадових осіб уповноваженого органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів. Але слід зазначити, що із створенням державного підприємства Центр Державного земельного кадастру коло суб'єктів правопорушення є розширеним за рахунок посадових осіб – розпорядників інформації визначеного підприємства, оскільки до складу пріоритетів діяльності Центру ДЗК відносяться реалізація наступних заходів та вирішення наступних завдань:

1. Забезпечення видачі державних актів, які знаходяться в територіальних органах Держземагентства, згідно порядку, затвердженого постановами КМУ №749 та №1021 (із змінами) з використанням перехідної реєстраційної системи (ПРС);

Для виконання завдань голови Держземагентства, спрямованих на видачу державних актів на право власності на земельні ділянки у найкоротші терміни, впровадження єдиного засобу автоматизації процесів реєстрації правостановлюючих документів та договорів оренди у відповідності до вимог постанови КМУ №791 Центром ДЗК розроблено та впроваджено у використання Перехідну Кадастрово-Реєстраційну систему (ПРС).

На підставі підготовлених територіальними органами Держземагентства реєстрів державних актів та договорів оренди, які підлягають державній реєстрації регіональними філіями Центру ДЗК провадиться робота по створенню реєстрів земельних ділянок на підставі внесення відомостей про земельні ділянки до ПРС.

Фахівцями Центру ДЗК провадиться аналіз та усунення зауважень з боку користувачів ПРС, готуються відповідні інструкції, забезпечено підтримку користувачів системи як з боку територіальних органів так і з боку регіональних філій.

2. Супровід побудови та адміністрування АС ДЗК;

Враховуючи прийняття 7 липня 2011 року Верховною Радою України Закону України «Про Державний земельний кадастр», статтею 6 якого передбачено, що адміністратором Державного земельного кадастру є державне підприємство, що належить до сфери управління центрального органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів, Центром ДЗК розроблено план-графік заходів з реалізації вищевказаної цілі.

3. Лідерство на загальнодержавному ринку землевпорядних робіт;

3.1 Збільшення обсягу виконання землевпорядних та земле оціночних робіт не менше ніж на 25 % у порівнянні з минулим роком

3.2 Покращення матеріально-технічної бази філій

3.3 Виконання робіт за кошти бюджетів різних рівнів

Таким чином, можемо казати про розширення кола суб'єктів відповідальності за перекручення даних державного земельного кадастру, а також приховування інформації про стан земель, розміри, кількість земельних ділянок, наявність земель запасу або резервного

фонду. До суб'єктів правопорушення належать: посадові особи Центра Державного земельного кадастру, Державного земельного агентства, їх територіальні органи.

Аналізуючи суб'єктивну сторону правопорушення дослідники однозначні у своїй позиції – це вина тільки у формі умислу (Каложний Р.А, Комзюк А.Т., Погрібний О.О, Городецька І.А.). [5, с. 12-18]

Законодавство про адміністративну відповідальність не дає поняття вини, але вказує на неї як на обов'язкову ознаку адміністративного проступку в ст. 9 КУпАП і дає визначення умисних та необережних проступків. У адміністративному праві вину визначають як психічне ставлення особи до вчиненого нею діяння і його наслідків, яке проявляється у формі умислу чи необережності.

Яфонкін А., досліджуючи поняття, ознаки та склад корупційного адміністративного правопорушення, визначає термін винність. Винність передбачає наявність у особи відповідного власного психічного ставлення до відповідного вчинку і його наслідків. Законодавець вважав за необхідне вказати на форми вини, які мають юридичне значення. Це умисел (вина у формі умислу) і необережність (вина у формі необережності). Умисел може бути прямим чи непрямым (евентуальним).

Ми підтримуємо позиції вказаних дослідників і вважаємо, що суб'єктивна сторона у такого виду правопорушеннях можлива лише у формі умислу.

Таким чином, можемо казати про вину у формі умислу у правопорушенні щодо перекручення даних державного земельного кадастру, а також приховування інформації про стан земель, розміри, кількість земельних ділянок, наявність земель запасу або резервного фонду лише у тому випадку, якщо посадова особа, що здійснила протиправне діяння, усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала його шкідливі наслідки і бажала їх (прямий умисел) чи свідомо допускала настання цих наслідків (побічний умисел).

Конструктивною ознакою складу в деяких випадках є і підлягає встановленню мета правопорушення. Яфонкін А. визначає мету правопорушення як уявний образ результату, до якого прагне винний, його уявлення про ті бажані наслідки, які повинні настати в результаті вчинення проступку. Як конструктивна ознака складу мета називається тільки в тих ситуаціях, коли діяння відбувається умисно.

Мельник М.І. звертає увагу також на мотив правопорушення. Він зауважує, що мотив також є факультативним елементом суб'єктивної сторони складу адміністративного правопорушення і визначається як спонука до правопорушення. Як кваліфікуюча ознака мотив не вказується у статтях Особливої частини Кодексу України про адміністративні правопорушення, але враховується при індивідуалізації адміністративної відповідальності.

Отже, при притягненні посадової особи до відповідальності за правопорушення щодо перекручення даних державного земельного кадастру, а також приховування інформації про стан земель, розміри, кількість земельних ділянок, наявність земель запасу або резервного фонду, особливої важливості набуває встановлення мети і мотиву правопорушення для чіткішого встановлення міри відповідальності.

Висвітлюючи питання про міру відповідальності, приходимо до висновку, що серед всіх заходів адміністративної відповідальності за правопорушення в сфері земельних відносин застосовується згідно з КпАП України тільки штраф. Самойлович А.А. визначає, що штраф є грошовим стягненням, яке впливає на майнові інтереси правопорушника та стягується у власність держави. Він є як найпоширенішим адміністративним стягненням, так і фінансовою санкцією. Отже, наслідки застосування відповідних заходів містяться у обмеженнях переважно матеріального характеру. Штраф накладається в установленому порядку державними органами й органами місцевого самоврядування. Розміри штрафів залежать від офіційно встановленого неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

Мірошніченко О. С. підкреслює, що ст. 148 ЗК України передбачає конфіскацію земельної ділянки із зазначенням лише того, що вона може мати місце виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом. Проте безпосередньо ЗК України не встановлено підстави, розмір та порядок конфіскації земельних ділянок, отже не конкретизовано, про яку конфіскацію йде мова: адміністративне стягнення, кримінальне покарання чи захід цивільної відповідальності. Аналіз ЗК України та КпАП України дозволяє виявити розбіжності як у переліках порушень земельного законодавства, за які наступає адміністративна відповідальність, так і у формулюванні самих складів правопорушень. Наприклад, КпАП не передбачає адміністративну відповідальність за приховування від обліку, реєстрації та перекучення даних про стан земель, натомість він містить статтю, якою передбачена відповідальність за приховування або перекучення даних земельного кадастру [5, с. 13].

На думку Гоштинара С. Л., необхідно встановити в Кодексі України про адміністративні правопорушення адміністративну відповідальність відносно власників земельних ділянок, землекористувачів, в тому числі орендарів, за ненадання відомостей про якісні і кількісні зміни земельної ділянки відповідним органам з метою забезпечення принципу достовірності земельно-реєстраційної системи. Вказане положення прямо відноситься і до вдосконалення системи ведення державного земельного кадастру з погляду забезпечення принципу актуальності кадастрових відомостей. Як показує практика, багато господарюючих суб'єктів не подають відомості про наявність і використання земель і не ведуть статистичну звітність. Даний склад правопорушення повинен стосуватися і посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування, від рішення яких багато в чому залежить юридична доля земельної ділянки [6, с. 151-152].

Отже, врахування мети і мотиву правопорушення не є обов'язковим, але застосування такого комплексного підходу дасть змогу визначити підстави вчинення правопорушення у сфері приховування та перекучування даних державного земельного кадастру і допоможе розробити як профілактичні заходи щодо попередження таких правопорушень у майбутньому, так і буде основою майбутнього удосконалення законодавства щодо адміністративної відповідальності посадових осіб за порушення у сфері доступу до інформації.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, проаналізувавши проблеми адміністративної відповідальності посадових осіб за перекучування або приховування даних державного земельного кадастру, ми можемо зробити наступні висновки:

1. Адміністративна відповідальність посадових осіб за перекучування або приховування даних державного земельного кадастру належить до особливого типу відповідальності – відповідальності у галузі земельних відносин. Ми пропонуємо визначити адміністративну відповідальність в галузі земельних відносин як вид юридичної відповідальності, підставою для якої є адміністративне правопорушення у галузі земельних відносин, за яке застосовується адміністративне стягнення посадовою особою державного органу з метою захисту охоронюваного законом земельного інтересу за процесуальним порядком, встановленим адміністративним законодавством та іншими законами України.

2. Склад правопорушення щодо перекучування або приховування даних державного земельного кадастру включає всі чотири елементи: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона.

3. Об'єкт правопорушення поділяється на загальний і родовий. Родовий об'єкт правопорушення – це сукупність суспільних відносин з перекучення даних державного земельного кадастру, а також приховування інформації про стан земель, розміри, кількість земельних ділянок, наявність земель запасу або резервного фонду, які регулюють норми земельного та адміністративного права.

4. Об'єктивна сторона правопорушення може бути виражена з сукупності таких дій: 1) перекучення даних державного земельного кадастру, 2) приховування інформації про наявність земель запасу або резервного фонду.

5. Суб'єктом правопорушення є посадова особа. Коло суб'єктів адміністративної відповідальності за приховування або перекучування даних державного земельного кадастру розширене. До суб'єктів правопорушення належать: посадові особи Центра Державного земельного кадастру, Державного земельного агентства, їх територіальні органи.

6. Суб'єктивна сторона у такого виду правопорушеннях можлива лише у формі умислу.

7. Врахування мети і мотиву правопорушення є необов'язковим при кваліфікації правопорушень у сфері приховування або перекучування даних державного земельного кадастру. Можливість їх врахування при визначенні адміністративних стягнень буде позитивним кроком на шляху удосконалення системи адміністративної відповідальності посадових осіб у сфері доступу до інформації.

Перспективи майбутніх досліджень бачимо в розгляді питання про адміністративну відповідальність юридичних осіб за порушення

земельного законодавства.

РЕЗЮМЕ

У дослідженні автор розглядає питання адміністративної відповідальності посадових осіб за перекручування або приховування даних державного земельного кадастру, визначає поняття адміністративної відповідальності у сфері земельних правопорушень, визначає склад правопорушення. Визначальною рисою наукового пошуку автора є його прагнення окреслити всі аспекти адміністративної відповідальності у сфері порушення доступу до інформації в процесі перекручування або приховування даних державного земельного кадастру. Особлива увага приділена питанню відповідальності юридичної особи за земельні правопорушення.

Ключові слова: доступ до інформації, адміністративна відповідальність посадових осіб, приховування даних, перекручування даних, державний земельний кадастр.

РЕЗЮМЕ

В исследовании автор рассматривает вопрос административной ответственности должностных лиц за перекручивание или укрывательство данных государственного земельного кадастра, определяет понятие административной ответственности в сфере земельных правонарушений, определяет состав правонарушения. Определяющей чертой научного поиска автора является его стремление очертить все аспекты административной ответственности в сфере нарушения доступа к информации в процессе перекручивания или укрывательства данных государственного земельного кадастра. Особенное внимание уделено вопросу ответственности юридического лица за земельные правонарушения.

Ключевые слова: доступ к информации, административная ответственность должностных лиц, укрывательства данных, перекручивания данных, государственный земельный кадастр.

SUMMARY

In research an author examines the question of administrative responsibility of public servants for twisting or concealment of data of the state landed cadastre, the concept of administrative responsibility determines in the field of the landed offences, composition of offence determines. The qualificatory line of scientific search of author is his aspiration to outline all aspects of administrative responsibility in the field of violation of access to information in the process of twisting or concealment of data of the state landed cadastre. The special attention is spared to the question of responsibility of legal entity for the landed offences.

Keywords: access to information, administrative responsibility of public servants, concealment of data, twisting of data, state landed cadastre.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3-4. – Ст. 27.
2. Семчик В. І. До питання про механізм реалізації права на землю громадянами та юридичними особами / В. І. Семчик // Право України. – 2009. – № 9. – С. 6–10.
3. Мілімко Л. Особливості адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері земельних відносин / Л. Мілімко // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 1. – С. 28–38.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1152.
5. Мірошніченко О. С. Адміністративно-правові засоби охорони земельних відносин в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право; фінансове право; інформаційне право» / О. С. Мірошніченко. – Харків, 2005. – 20 с.
6. Гоштинар С. Л. Правове регулювання ведення державного земельного кадастру в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 / Гоштинар С. Л. – Київ, 2008. – 199 с.
7. Про Державний земельний кадастр: Закон України від 7 липня 2011 р. // Голос України. – 2011. – 6 серпня. – № 145.